

Sygn. akt I C 1013/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Piotr Jakubiec

Protokolant: Małgorzata Siuda

po rozpoznaniu w dniu 13 maja 2014 r. w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa B. B.

przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Zakładu Karnego we W.

o zapłatę

I. oddała powództwo;

II. nie obciąża powoda kosztami procesu;

III. nieuiszczoną opłatę od pozwu przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

Sygn. akt I C 1013/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 16 grudnia 2012 roku (data złożenia pisma w administracji Zakładu Karnego) powód B. B. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Zakładu Karnego we W. kwoty 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia, z ustawowymi odsetkami od dnia wydania orzeczenia do dnia zapłaty. Ponadto powód domagał się zasądzenia od pozwanego na jego rzecz kosztów procesu. (petitum pozwu, k. 2)

Uzasadniając powództwo wskazał, że w okresie odbywania kary w Zakładzie Karnym we W. został przydzielony do celi mieszkalnej nr (...), w której brak było godnych warunków odbywania kary. Powód zarzucił, że wymuszono na nim przebywanie w celi bez wentylacji, z zagrzybiałymi wnękami okiennymi, z częściowo tylko sprawnym grzejnikiem. W związku z warunkami w jakich przebywał poniósł krzywdę psychiczną oraz moralną wynikającą z jego niehumanitarnego traktowania. (uzasadnienie pozwu, k. 2v)

W odpowiedzi na pozew z dnia 24 czerwca 2013 roku (data wpływu) pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Dyrektora Aresztu Śledczego w L., zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kosztów procesu według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew, podniósł, że powód w celi mieszkalnej numer (...) przebywał w okresie od 16 sierpnia 2012 r. do 08 lutego 2013 r. W czasie tym powód miał zapewnione wszelkie warunki odbywania kary wynikające z obowiązujących przepisów. Wszystkie pomieszczenia budynku zakwaterowania Zakładu Karnego we W. spełniały wymogi ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. Z 2010 r., Nr 243, poz. 1623, z późn.

zm.), rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. Nr 152, poz. 1820) oraz rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690, z późn. zm.).

Pozwany wskazał, że w 2011 r. w całym budynku zakwaterowania cele mieszkalne zostały poddane remontowi. Nadal są one sukcesywnie odnawiane w miarę stopnia ich zdewastowania, a w przypadku zgłoszonych nieprawidłowości są podejmowane czynności konserwacyjno-remontowe. Stolarka okienna w budynku była wyposażona w system mikrowentylacji w celu eliminowania pojawienia się niekorzystnych zjawisk, takich jak zawilgocenia w gładziach okiennych. W celu poprawienia wentylacji osadzeni są instruowani o przewietrzaniu cel mieszkalnych poprzez otwieranie na godzinę okien. Konstrukcja okien umożliwia także ich rozszczelnienie bez konieczności otwierania, co również wpływa na zwiększoną wymianę powietrza w pomieszczeniach. Zgodnie z protokołem nr (...) z dnia 16.10.2012 r. w jednostce dokonano okresowej kontroli przewodów kominowych (wentylacyjnych). W jej wyniku stwierdzono, że kominy wyprowadzone są ponad powierzchnię dachu, przewody wentylacyjne są drożne i spełniają warunki do dalszej eksploatacji. Następne badanie zalecono przeprowadzić przed końcem października 2013 r. Powód nie zgłaszał funkcjonariuszowi działu kwatermistrzowskiego żadnych uwag dotyczących grzejnika w celi nr 105. W związku z zarzutem niegodnego traktowania powoda pozwany stwierdził, że w tutejszej jednostce nie odnotowano przypadku poniżania czy innej formy niewłaściwego postępowania któregośkolwiek z funkcjonariuszy działu ochrony wobec B. B.. Powód nie zgłosił, że znajduje się w złym stanie psychicznym i że prosi o skierowanie do psychologa. (odpowiedź na pozew, k. 26-28)

W piśmie z dnia 8 sierpnia 2013 r. (data wpływu) powód wskazał, że w celi nie znajdował się ciąg wentylacyjny. (k. 38)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Począwszy od 19 sierpnia 2011 r. B. B. odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym we W.. Od dnia 16 sierpnia 2011 roku do 8 lutego 2013 roku przebywał w celi mieszkalnej nr (...). (bezsporne)

B. B. oraz część ze współwięźniów osadzonych we wskazanej celi, w tym czasie zgłaszali zastrzeżenia, w związku z pojawieniem się na wnęce okiennej zagrzybienia. Wskazywali oni również, że zagrzybienie pojawiało się w na materacach. W wyniku tego wnękę okienną odgrzybiono oraz zamalowano. Dokonywano również wymian materacy osadzonych (zeznania R. M. k. 73, zeznania M. K.). Więźniowie byli również informowali o konieczności otwierania okien i wietrzenia celi w celu uniknięcia zagrzybienia. (bezsporne)

B. B., w okresie pobytu w Zakładzie Karnym we W. nie zgłaszał funkcjonariuszom działu kwatermistrzowskiego uwag w zakresie nieprawidłowego działania grzejnika w celi. Powód nie korzystał ponadto z więziennej pomocy psychologicznej. (bezsporne)

Protokołem nr (...) z okresowej kontroli przewodów kominowych i wentylacyjnych z dnia 16 października 2012 roku stwierdzono, że przewody kominowe wentylacyjne są drożne, spełniają warunki do eksploatacji. (k. 30)

Powyższych ustaleń Sąd dokonał na podstawie powołanych dokumentów, zeznań świadków oraz zgodnych twierdzeń stron. Sąd miał na względzie przepis art. 230 kpc, który pozwala uznać za przyznane fakty wskazane przez stronę, co do których strona przeciwna nie wypowiedziała się (k. 38). Nie ma żadnych względów, które pozwalały poddać w wątpliwość prawdziwość danych wskazanych przez pozwanego, skoro powód im nie zaprzeczył.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie jest zasadne i nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy wskazać, że w niniejszej sprawie powód domagał się zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych, a zatem podstawę prawną zgłoszonego w pozwie żądania stanowiły przepisy art. 23 w zw. z art. 24 w zw. z art. 448 k.c. Do przesłanek roszczeń przewidzianych w art. 448 kc trzeba zaliczyć naruszenie dobra osobistego

powodujące szkodę niemajątkową, czyn sprawcy noszący znamiona winy w każdej postaci, aż do granic culpa levissima oraz związek przyczynowy między tym czynem a szkodą (por. uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 9 września 2008 r. III CZP 31/2008, Monitor Prawniczy 2008/20 str. 1066 OSNC 2009/3 poz. 36).

Z uwagi jednak, iż powód roszczenie swoje opiera na działalności Państwa w ramach „imperium”, podstawę odpowiedzialności pozwanego oceniać należy z uwzględnieniem normy z art. 417 k.c. Zgodnie z tym przepisem za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej odpowiedzialność ponosi Skarb Państwa. Do roszczeń opartych na tej podstawie musi znaleźć zastosowanie nadrzędna zasada konstytucyjnej odpowiedzialności władzy publicznej wyrażona w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którą odpowiedzialność za czyn związany z wykonywaniem władzy publicznej jest oparta na przesłance bezprawności. Utrzymanie zatem jako przesłanki tej odpowiedzialności także czynnika subiektywnego (winy) naruszałoby konstytucyjnie ukształtowaną zasadę odpowiedzialności państwa za działania w sferze „imperium” (por. uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 18 października 2011 r. III CZP 25/11). Przesłankami odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa wynikającymi z przepisu art. 448 k.c. za krzywdę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej są: szkoda w rozumieniu art. 361 § 2 k.c., bezprawność działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej oraz adekwatny związek przyczynowy między tymi zdarzeniami.

Uwzględnienie roszczeń z art. 448 k.c. ma charakter fakultatywny, a więc nie muszą być one zasądzone mimo spełnienia przesłanek ustawowych. Sąd nie ma zatem obowiązku zasądzenia zadośćuczynienia na podstawie komentowanego przepisu w każdym przypadku naruszenia dóbr osobistych, przy stosowaniu tego przepisu bierze się bowiem pod uwagę całokształt okoliczności faktycznych, w tym stopień oraz rodzaj naruszonego dobra.

Podstawą faktyczną roszczenia powód opierał na niezapewnieniu jego zdaniem odpowiednich warunków bytowych, bowiem, jak wskazał w uzasadnieniu pozwu, przebywając w celi nr 105 osadzony był w niegodnych warunkach. Wyrażało się to w przebywaniu w celi bez wentylacji, w wyniku czego na wnękach okna oraz na materacach pojawiał się grzyb. Ponadto zdaniem powoda w celi niewłaściwie działał grzejnik.

W pierwszej kolejności dla oceny zasadności zawartego w pozwie żądania niezbędne było ustalenie, czy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda oraz że wynika to z działania lub zaniechania pozwanego. W tym zakresie podnieść należy, że to na powodzie, jako żądającym ochrony dóbr osobistych spoczywał ciężar dowodu tych faktów, jak również wykazania, że wskutek naruszenia dobra osobistego wystąpiła po jego stronie krzywda, zgodnie bowiem z regułą wynikającą z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Przerzucenie ciężaru dowodu na pozwanego w procesie o ochronę dóbr osobistych, przewidziane w art. 24 k.c. dotyczy tylko bezprawności działania zagrażającego dobrom osobistym lub powodującego ich naruszenie, w razie udowodnienia przez powoda ich faktycznego naruszenia przez wskazaną jednostkę organizacyjną Skarbu Państwa. Pozwany w takim wypadku, w celu uniknięcia odpowiedzialności, musiałby zatem wskazać, że działania powodujące naruszenie były zgodne z prawem (por. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 14 grudnia 2012 r. I CSK 248/2012, Izba Cywilna Biuletyn Sądu Najwyższego 2014/4)

W przedmiotowej sprawie powód nie wypełnił tego obowiązku, to jest nie wykazał, że pozwany dopuścił się naruszenia jego dóbr osobistych. Podać należy, że ocena, czy przez osadzenie w takich warunkach doszło do naruszenia godności powoda wymaga odniesienia się do wszystkich okoliczności sprawy oraz do kryteriów obiektywnych, a nie do subiektywnych odczuć powoda. Godność człowieka konkretyzuje się w poczuciu własnej wartości i oczekiwaniu szacunku ze strony innych ludzi a miernikiem oceny, czy doszło do naruszenia godności jest przede wszystkim stanowisko tzw. opinii publicznej, będącej wyrazem poglądów powszechnie przyjętych i akceptowanych przez społeczeństwo w danym czasie i miejscu, zaś wzorców, które powinny stanowić docelowy punkt odniesienia dokonywanej oceny, dostarczają zapatrywania rozsądnie i uczciwie myślących ludzi (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 kwietnia 1989 r. I CR 143/89 OSP 1990/9 poz. 330, z dnia 7 listopada 2000 r. I CKN 1149/98 LexPolonica nr 390257 i z dnia 4 kwietnia 2001 r. III CKN 323/2000 LexPolonica nr 2120566).

Odnosnie pobytu w celi zagrzybionej wskazać należy na pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2012 r. IV CSK 473/11 (OSNC 2012/12/146, LEX nr 1211994), który Sąd orzekający podziela, zgodnie z którym naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym nie można mówić w przypadkach pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z samym pobytym w takim zakładzie, polegających na przykład na niższym od oczekiwanego standardzie celi lub urządzeń sanitarnych, skoro dla wielu ludzi nieodbywających kary pozbawienia wolności warunki mieszkaniowe bywają często równie trudne. Wskazać należy, że w podobnych warunkach na jakie wskazał powód mieszka znaczna część społeczeństwa. Odnieść to należy nie tylko do wystąpienia zagrzybienia w celi, w której przebywał ale i do pozostałych okoliczności podnoszonych przez powoda, w tym co do wadliwego działania grzejnika. W tym zakresie powód jednak w trakcie przebywania w celi nie zgłosił tej wady administracji zakładu, a więc tym bardziej nie sposób uznać, że nie tylko w świetle obiektywnych kryteriów nie powodowała ona naruszenia godności powoda, ale również w subiektywnym jego odczuciu nie stanowiła ona dla niego dolegliwości.

W zakresie zarzutu niezapewnienia wentylacji pomieszczenia w sprawie bezsporne jest, że w celi zajmowanej przez powoda znajdowało się okno, a więc była możliwość cyrkulacji powietrza. O potrzebie zaś wietrzenia pomieszczeń więźniowie byli instruowani. Ponadto istniała możliwość rozszczelnienia okna, co umożliwiałoby bez konieczności jego otwierania, zapewnienie wymiany powietrza. Bezspornym również było, na co wskazały zeznania zawnioskowanych przez powoda świadków, że w związku ze zgłaszanymi zagrzybieniami materacy były one przez służbę więzienną wymieniane. Stosownie do zeznań R. M. (2) doszło również do odgrzybienia wnętrza okna oraz zamalowania jej powierzchni farbą. Podać przy tym należy, jak wskazał świadek, że nie miał on zastrzeżeń do warunków panujących w celi (k. 73). Nie sposób zatem uznać, że doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, skoro stosownie do zgromadzonego materiału dowodowego nie przekraczała ona zwykłych dość powszechnie pojawiających się w miejscach zamieszkania części społeczeństwa niedogodności. Wskazać również należy, że brak jest w sprawie podstaw do przyjęcia, że umieszczenie powoda w celi, w której doszło do zagrzybienia wnętrza okiennej oraz materacy było wynikiem jego szykanowania, czy znęcania się przez funkcjonariuszy publicznych. Wskazany materiał dowodowy wskazuje zaś, że były to trudności, na które pozwany reagował.

Niezależnie od przejściowych warunków panujących w celi i przyczyn ich wystąpienia powód nie zgłaszał wówczas oficjalnie żadnych dolegliwości o podłożu psychicznym, na tle warunków panujących w celi, a jedynie wśród współwięźniów narzekał na warunki panujące w Zakładzie. Odnosząc się do podnoszonych przez powoda cierpień psychicznych związanych z podnoszonymi uchybieniami powód miał bowiem zagwarantowane prawo kontaktu z psychologiem.

Traktowanie zatem powoda pozbawionego wolności nie było poniżające i niehumanitarne, w świetle warunków w jakich żyje znaczna część społeczeństwa. Dolegliwości, które musiał on znosić, nie przekraczały rozmiaru wynikającego z obiektywnych warunków panujących w Zakładzie Karnym i nie miały na celu poniżenie powoda lub jego szykanowanie. Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, że nie doszło zatem do naruszenia godności, jak i innych dóbr osobistych powoda.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu uzasadnione jest treścią art. 102 k.p.c. stanowiącego, iż w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Powód nie pracuje, nie ma majątku pozwalającego na uiszczenia wskazanych kosztów, ponadto odbywa karę pozbawienia wolności, co uniemożliwia mu podjęcie pracy. Z tego też powodu obciążanie go kosztami procesu strony pozwanej nie jest uzasadnione.

Natomiast nieuiszczoną opłatę od pozwu, na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r., nr 90 poz. 594 ze zmianami), przejęto na rzecz Skarbu Państwa wobec braku podstaw do obciążenia nią którejkolwiek ze stron, z uwagi na wynik procesu oraz treść postanowienia tut. Sądu z dnia 4 lutego 2013 roku, zwalniającego powoda od kosztów sądowych w całości. (k. 12-13)

Mając na uwadze całokształt okoliczności sprawy, na podstawie wyżej powołanych przepisów, Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji wyroku.